

aaron

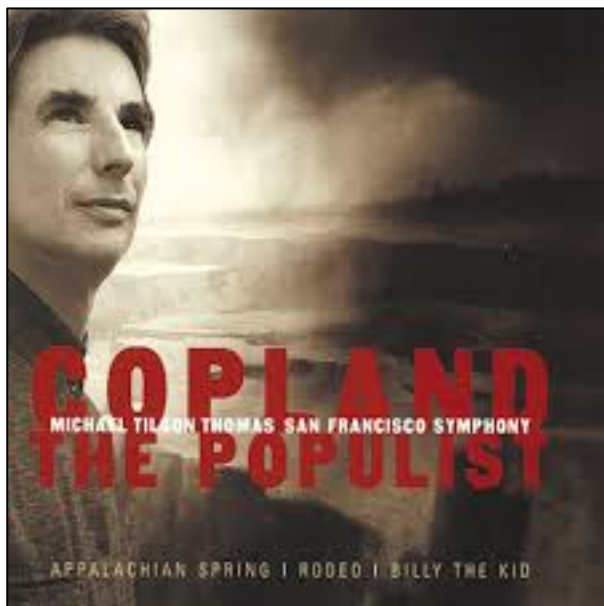
COPLAND

– diskografija

BILLY THE KID, APPALACHIAN SPRING, RODEO**San Francisco Symphony, Michael Tilson Thomas**

RCA/BMG 82876-65840

Naslov CD-a *Copland the Populist* bez ikakva oklijevanja razrješava dilemu u koji pretinac svrstati najpoznatiji dio opusa američkog skladatelja Aarona Coplanda koji se bitno trudio oko određenja *Americane* i tim svojim trudom značajno je obilježio američku glazbu XX. stoljeća.

Opravdavajući izbor

ove tri Coplandove skladbe, Michael Steinberg ih u svome komentaru slaže po popularnosti (*Appalachian Spring*, *Rodeo*, *Billy the Kid*), napominjući da je ovo stupnjevanje obratno od kronologije nastanka skladbi. Boljem poznavatelju Coplandova opusa neće, međutim, promaknuti dilema oko tipa njegove *Americane*: ove njegove tri skladbe sasvim sigurno tipično predstavljaju *USA-Americanu*, no ako uzmemo u obzir skladbe kao što su *El salón México* ili *Danzón cubano*, nipošto zanemarljive popularnosti, činjenica je da je Copland očito

razmišljao i o nekoj 'kontinentalnoj', a ne samo *USA-Americanu*. Drugi aspekt slične dileme jest određenje populističkog kao nečeg tipično američkog: Nameće se onda razumljiva polarizacija između Gershwinu i Coplanda. A treći aspekt odnosio bi se na tzv. 'američku eksperimentalnu tradiciju', u kojoj sigurno nema traga populizmu, ali je ta 'tradicija' toliko specifična da se postavlja pitanje ne određuje li ona tipično američko daleko bolje od, recimo, populističkog američkog.

Ove dileme bitno određuju i pristup glazbi Aarona Coplanda! Želim, naime, ponešto zaoštreno, reći da bi se o njoj daleko manje govorilo da se njezin skladatelj nije bavio (i) ovakvim estetičkim problemima. Njegov je komorni opus posve pao u zaborav (unatoč nipošto nezanimljivoj *Klavirskoj sonati* iz 1941. godine), a na standardnom koncertnom repertoaru najčešće se nalazi njegova efektna skladba *Fanfare for the Common Man* koju bi se također dalo tumačiti kao njegov prinos determiniranju *Americane*. Ljubitelj Coplandove (populističke) glazbe mora – i dalje zaoštreno formulirano – biti svojevrsni mazohist. Budući da sam to samo po profesionalnoj dužnosti, radije ću se prikloniti Gershwinu (sa svim njegovim manama) ili Bernsteinu (kojemu se kao populistu ima daleko manje prigovoriti nego Coplandu).

Dva savjeta, najprije jedan onima koji ljube Coplanda: pribavite ovaj CD jer je riječ o savršenoj, poletnoj izvedbi, koja je i tehnički besprijekorno realizirana. Zatim onima koji ljubitelje njegove (populističke) glazbe drže mazohistima: verzija skladbe *Appalachian Spring* na ovome CD-u jest ona za veliki orkestar koju je Copland izradio 1954. godine na zahtjev dirigenta Eugenea Ormandyja. Unatoč nadanju Michaela Steinberga da će ta verzija „glavnini slušatelja otkriti novoga i značajnog Coplanda, mračnog i opsjednutog,

i sa svojim opsesivnim repeticijama ova glazba gleda tri desetljeća naprijed u djelo Stevea Reicha i Johna Adamsa...“, ne možemo prikriti razočaranje jer se ništa bitno nije promijenilo u (barem mojoj) predodžbi o ‘Coplandu populistu’. A autora komentara bi zbog upućivanja na repetitivni minimalizam trebalo pozvati na ispit iz osnova slušanja glazbe. Copland bi se zbog ove krive anticipativnosti njegove glazbe sasvim sigurno okrenuo u grobu. No, ljubitelji ‘Coplanda populiste’ neka ostanu pri svojim predodžbama, tj. nitko ih ne tjera na čitanje komentara.

Nikša Gligo

Billy The Kid, Appalachian Spring

Pittsburgh Symphony, William Steinberg

Rodeo, El Salon Mexico

Utah Symphony, Maurice Abravanel

MCA Classics MCAD2-9800 (2 CD)

Baletna suite *Billy the Kid*, četiri plesa iz baleta *Rodeo*, te balet *Appalachian Spring* (nazvan u podnaslovu „Ballet for Martha“ prema balerini Marthy Graham koja ga je prva izvela) skladane su sa željom da ispričaju priču. Baletna glazba je pri tom vrlo rječita: prepuna je promjena, ekspresivnih melodija, često prokofjevskog veselja i nestašluka, te efekata poput kvartno-kvintnog potezanja gudačkih žica, nježnih sola drvenih puhača, brojnih sinkopa i mješovitih mjera, neobičnih kontrapunkta i glazbenih dijaloga. Osim toga, Copland u sva tri baleta

razvija ideju simfonizacije američkog *countryja* (baleti su prepuni citata) koji se, s jedne strane, popularizira, a s druge strane, približava klasičnoj publici. U istom smislu, ali iz perspektive turista zaljubljenog u Meksiko i njegovu folklornu glazbu, Copland sklada i koncertno djelo *El Salon Mexico* koji je zapravo plesna dvorana u gradu Meksiku, pa elementi valcera, poznatih meksičkih tema i mnogo glazbenog duha ne udaljavaju mnogo ni ovo djelo od cjeline.

Simfonijski orkestar iz Pittsburgha kojim je ravnao William Steinberg izveo je balete *Billy the Kid* i *Appalachian Spring*, a Simfonijski orkestar iz Utaha pod ravnanjem Mauricea Abravanela izveo je četiri plesa iz baleta *Rodeo* (vrlo vjerno opisujući djevojačku igru s majstorima rodea) i *El Salon Mexico*. Premda se Coplandova glazba često svrstava u kategoriju ‘lakše’ koncertne glazbe, njezine izvedbe, zbog brojnih skladateljskih igara tipa zaustavljanje-pokret te potrebe za vjernosti zamišljenog zvučanja ponešto transformiranog američkog folklor, nisu jednostavne. Već balet *Billy the Kid* sa svojom opisnom programnošću i gotovo neprekidnom živošću iscrpljuje, pa ipak Simfoničari iz Utaha uporno pripovijedaju noseći se sa skladateljskim idejama koje posebno kulminiraju u dijelu koji se zove *Gun Battle* (tu udaraljke ‘glume’ pucnjeve iz pištolja). *Appalachian Spring* pak solističkim istupima otkriva vrsnost pojedinih orkestralnih izvođača, a i vrsnost dirigenta, koji na kraju prozračan zvuk besprijekorno dovodi u stadij nestajanja. Simfonijski orkestar iz Pittsburgha izvodi djela s entuzijazmom i glazbenim razumijevanjem, no možda ipak s mrvicu manje poleta.

Irena Paulus

GLAZBA ZA GLASOVIR**Giacomo Franci**

Fone 98F25-27

Za Coplanda može se reći da je za života dao tonus američkoj glazbi, definirajući joj kontekst svojim tekstovima i skladbama, a tekstovima je ukazivao i definirao prostor koji će se prepoznavati kao američki. Zahvaljujući svojoj dugovječnosti, navedeno je ilustrirao i skladbama koje su baštinile američko nasljeđe od tradicionalne glazbe do džez, a i vlastitih lirskih opisa prirode te disonantnih urbanih krajolika i ozračja.

Tri kompaktne ploče koje su pred nama po prvi puta omogućuju slušatelju da dobije cjelovit pregled na jedan od opusa koji je ne samo obilježio ovo stoljeće već i definirao prepoznatljiv nacionalni idiom. Skladbe su snimljene kronološki i pokrivaju razdoblje od 1920. (*The Cat and the Mouse*), dakle prije europske edukacije, pa do 1982. godine, odnosno zadnjih skladateljevih djela (*Two Piano Pieces*). Već nakon prvog slušanja i poznavaoči Coplandove glazbe ostaju zdvojni. Naime, brzo postaje razvidno: da je Copland unutar europske forme i tehnike ugradio američku tradiciju i ritmičke obrasce i da na ovim kompaktnim pločama dominiraju *Piano Variation* (1930.), *Piano sonata* (1941.) i *Piano Fantasy* (1957.) kao Coplandova najsnažnija i najvažnija američka djela tih godina. Upravo ova djela razbijaju predodžbu kao skladatelju jednostavnih i pristupačnih kompozicija i filmske glazbe. U *Piano Variation* sublimira ponajprije, do tada nepoznatom ekonomičnošću izraza, navedena iskustva

na posve novi način (ponajprije na iskustvima stečenim na studijima u Europi – Anton Webern). Ovo je i prvo Coplandovo djelo koje je trajno ostalo na repertoaru. S nešto snažnijim prisustvom *jazza* (posebice u drugom stavku) koji dojmi rafiniranim ritmom i novim harmonijama. U *Piano sonati* on iznosi do tada nepoznat i neočekivan, po snazi i vrsnoći introspekcije, svoj intimni svijet. Ekstremna tehnička zahtjevnost, serijalna organizacija i duljina od gotovo sat vremena čine *Piano Fantasy* djelom po strani u Coplandovom opusu, ponajviše radi nepostojanja inače prepoznatljive mu muzikalnosti. Ostale skladbe imponiraju pristupačnošću koja karakterizira sva njegova poznata djela, zaključno sa zadnjom kompozicijom *Two Piano Pieces* iz godine 1982. nesumnjivo jednim od bisera ovovjekovog pijanizma.

Giacomo Franci je, razumljivo, imao tešku zadaću jer su pred njim bila djela heterogene interpretativne zahtjevnosti. On nesumnjivo posjeduje senzibiliziranost za Coplandovu glazbu te je, unatoč stilskoj raznolikosti Coplandovog kompletnog klavirskog opusa, uglavnom uspio izvrsno ostvariti tu donekle nezahvalnu zadaću. Diduše, zamjećuje se nedostatak nerva za dinamičku artikulaciju i fražiranje u duljim i zahtjevnim djelima (gotovo isključivo u „*Piano Fantasy*“). Zvuk klavira je prirodan, a kompletna snimka je vrhunski realizirana. Izuzetno izdanje (prvo ovakvo u svijetu), tim prije što je Giacomo Franci svoju zadaću obavio unutar mjesec dana. Stroga preporuka onima koji žele dobiti cjeloviti uvod u Coplandovu a time i u uobličivanje američke glazbe ovog stoljeća!

Aleksandar Mihalyi